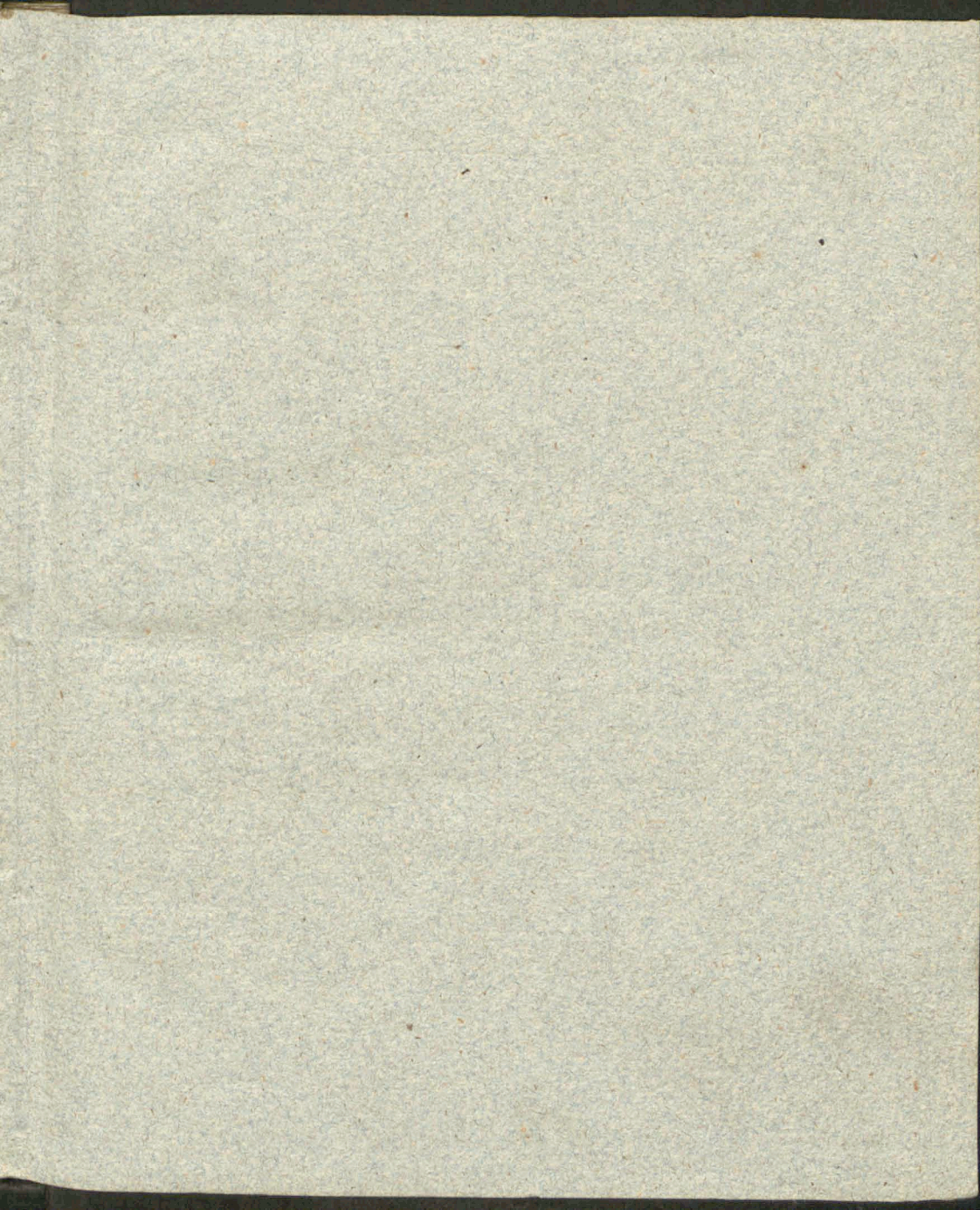

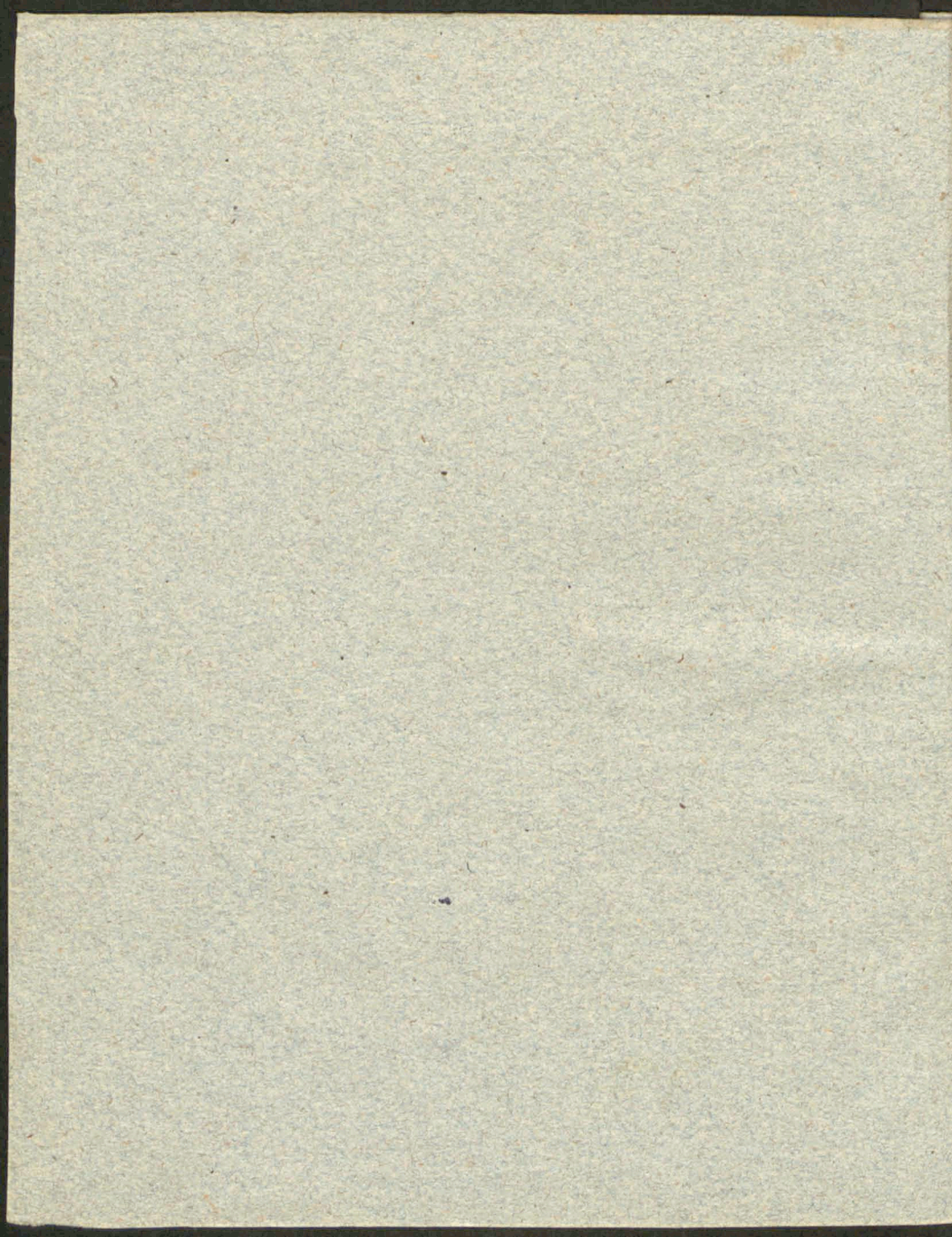
BIBLIOTEKA
Zaki. Nar. im. Ossolińskich

XVII

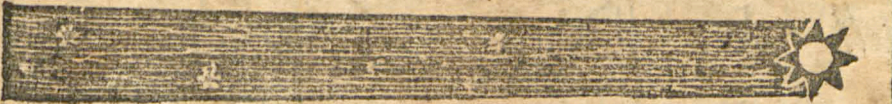
5352

11.013

16

KOMETY

Roku 1680. widziane,
O KTORYCH
jest tu Relacya z Prognostrykięna
do Roku 1686. służącym;

PRZEZ

M. STANISŁAWA
NIEWIESKIEGO

Nauk wyzwolonych y Filozofiey
Doktora, Fizyki w Akade-
miej Zamoyskiej Profes-
sora y Astronoma

OPISANA.

Drukowano w ZAMOŚCIV
Roku 1681/ w Miesiącu Lutym.

116

11.013

Stráŝzny Smok GNINSKICH ná wszelákie strony .
Tym co chce Polskiej náruszyć Korony .
Czule Monárchow swoich Sławy broni ,
Im nienawisnych gubi , psuie , goni .
Za co go zdawná tá godnoŝć nie mija ,
Iż ma w Senacie mieysce Fámilia
Cnych GNINSKICH : ktorým zá wielkie Vŝlugi ,
Niech dáie Niebo Honor ná czas długi .

XVII-5352-II

IASNIE WIELMOZNEM

á swemu Wielce Mościwemu Panu,
Iego Mości

P. I A N O W I

NA GNINIE

GNINSKIEM V

Woiewodzie Málborskiemu, Kowal-
skiemu, Rydzynskiemu, Grodeckiemu, Knyszyn-
skiemu, &c. Staroście

Author/ przy zaleceniu yslug swoich/ wesołego od Bwiázd y
Znakow Niebieskich na Borowiu y zamyslach powodzo-
nia/ winhuis y żyzy.

NA ktore cały práwie świat niedawno zdumiewał się znaki; tych tłumaczenie, pod Przeracnym W. M. Pana Imieniem, do publiczney podaje wiadomości: Iásnie Wielmożny Mości Panie Woiewodo Málborski, Panie, á Panie moy Miłościwy. Y lubo mniey wesołe dedykuję rzeczys; iednak

(2)

na W.

ná W. M. Pána, iako prudentem Virum, niepowinná
cadere perturbatio: moze bowiem rozumem, ktorým W. M.
Pan obfitujesz, groznych ná Niebie uchronić sie znakom;
bo one zupełnego nad człekiem nimáją pánowania, ponie-
waz wolą, y rozumną iego nie włádają Duszą: a iesli iá
względem ciała nakładają; iednak do niczego nie nie-
wolą. Moze rozumem y Ciało w należytey zachować
czterstwości, luboby ná iego ruine pomienione zawziety sie
znaki. Wiec sie nie trzeba álterować, gdyz osobliwie do
tych, co swoy rozum Ciałem, nie Ciało rozumem moderu-
ją (w ktorey liczbie, nie ieszes W. Pan Miłostíwy) tu
napisane mają należeć przelagia. Co mi podała okazyá,
tym Iásnie Wielmożná W. M. Páni czcze y sławie oso-
be, wesolych z Niebá życzac sukcesow, ná co cheroiczne-
mi przed Bogiem zasługujesz Cnoty, pro Aris & Focis, w
tey z zácną Fámilią swoią merytuując Oyczyźnie. W czym
o tak wiele nie trudno exempla, gdyby wszystkie ná tak
máłym zmieścily sie plácu: ná co sie oglądając, dam pokoy
wspániałym Przodkom Twoim, bo ich chwalebne dzieła,
y ku tey Rzeczypospolitey wielorakie zasługi, iuz obser-
nie Polskie, czasám potomnym zalećily scripta. Taz y
W. M. Pána od Historykow Polskich czeka gratitudo.
Godne bowiem W. M. Pána eximia Virtutes wieczney
ru Swiata pamiątki: godne konnotáciey, dla wiary S. y
cáłości Oyczyzny podiete prace: aby z tad pochop brata po-
steritas

steritas, do podobnych czynow, naśladować w tym W. M.
Pana, a oraz uważać quam vtilem z W. M. Pana
ma y miała Republica Civem. Przejrzeli sie Naj-
śnieysi Monarchowie Polscy w doskonałej W. M. Pa-
na rostopności, gdy tak wiele razy do roznych Potentatow
w cieśkich W. M. Pana zazywali, y do tąd zazywają
legacyách. Tyś Iśnie Wielmożny Panie, do zawarcia
oney ze Szwedem zgody (Poselską do tego Aktu od Rze-
czypospolitey na sie przypisawsy funkcya) skutecznym y wiel-
kim staleś sie pomocnikiem. Co stateczny z Moskwą do
tąd mamy pokoy; y to W. M. Pana dzieło boś y wtey
legacyey, usilnym około tego pracowal staraniem, aby one
tak srogie rozruczy, dla ktorych krew Chrześciańska obfi-
cie wylewać sie miała, zostały uciszone. Twey także
przypisać dzielności y sprawie, ze do tych czas Tureckie,
Polskim Prowincyám niedokuczają insultry. Zatrzyma-
łeś ich potencyą, y zawziętość, mądrym w powierzoney
sobie legacyey, z niemi postepkiem, na ich dumne zarzuty,
nie odgadnione dając repliki, ktore im na korone Polską
wiely sercá, y ad armistitium pociągnety. Twe to słowa
były (iakośmy dyaryuse mieli) przed Officialistami Ture-
ckimi, nuzność Polakám, dla tak dawno toczących sie
woien, żądającemi; iż nie iest tak ubogie w ludzie Kro-
lestwo Polskie, aby nimogło dać odporu Nieprzyaciółom
swoim, &c. Nie każdy na taką zdobyłby sie rezolucya,
pod bo-

Pod bokiem Tyranná, nie zawiſe ná Iura Gentium, dbá-
iącego, tak beſpiecznie mówić. Pokazałeś y w tym
wielki Animuſſ Polski, gdy do witania Ceſarza przyſto-
pować miałeś, a Kapuci Paſſá, chcąc W. M. Pana pro-
wodzić, położył reke ná ramieniu Twoim, dla adoracyey
Ceſarza ſwego: ktorás ieſzcze przed Ceſarſkim z ſiebie
zrzucił Pokoim, náleżytemi pomienionego Paſſe kon-
fundując ſłowy, y to przez tłumacza dając mu nápomnie-
nie, aby pod reke W. M. Pana prowadził, a náchylać
ſie niewazył. Tam po odprawioney wyborney mowie ſwo-
iey, gdy ſá ná karcie po Turſcku tłumáczoná, pódaleś
Ceſarzowi, tegoś w tak dumnego Monarchy doſtąpił ho-
nora, iż ten Karteluſſ chętnie przyjął, y tóż wedle ſie-
bie położyć kazał. A co wiekſá, że ſam uſty ſwemi
(co żadnego niepotkáló Poſta) W. M. Panu odpo-
dział. Cieſká to zuiſte y niebeſpieczna była legacya, nie
temu tylko, iż w bárzo trudney ſprawie, przed chardym
y upartym Národem, y między oſobámi obludnemi, z kto-
remi wielkich przyſłóc zázywáć trudnoſci, pro bono pa-
ciſ & Republicæ, rzeczy ſwoie moderuic głowa; ále y
temu, że W. M. Panu, y kompaniey Twoiey, w támych
kraíach nie ſluzyló zdrowie: gdzie iáko w drodze, tak
y w ſamym Stámbole, często ná nim západać ci przyſblo,
a innym wielá ludziám Twoim, z tym pozegnáć ſie ſmia-
tem. Niech będzie Bog pochwalón, iż W. M. Pan re-
goś uſcedł

goś uszedł terminu, y z tamtąd w nasze powróciles krá-
ie, ku dalszey tey Korony usłudze: do ktorey y w rzych ie-
szcze leciech bynamniey W. M. Pánu nieschodzi ná o-
chócie. Nie wspominaę tu młodszego wieku Twego, y
także ná usłudze Rzeczypospolitey strawionego: kiedy
w rákwieln okkazyách woiennych (to iest Szwedzkich,
Kozáckich, Moskiewskich, Węgierskich y Tureckich)
álbo Icb Mościąm Nobilitati Woiewodztwa swego przod-
kowáles; álbo innym, mianowicie Vrsarskim rotmistrzo-
wáles, y do tąd nieprzestáies rotmistrzowac Chorągwiám.
Zá tetedy tak wielkie y ustáwiczne pro Deo & Patria
prace, mereris de Cælo propitia signa, ktore zá ordynan-
sem Boskim, z tym pospolicie, y o promocyá chwały Bozey
miedbájącym przegrazáią ludziám. Co iz sie w W. M.
Pánu nie znáyduie; mozesz w. Pán Miłościwy, weso-
lych od Nieba spodziewác sie successow. Czego W. M.
Pánu y cáley w. Páná Miłościwego zyczác Profapiey,
zá tym, niská wnosze instáncyá scriptem, áby był wesołym
przyiety okiem, a Authora swego, w Pánská W. M.
Páná zalecił łaskey Protekcijá: o co wielce prosác, znam
se bydz.

Iáśnie Wielmożnego W. M. Páná
y Dobrodzicia

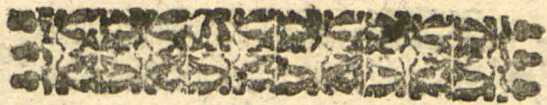
Vniżonym Suga,
M. STANISŁAW NIEWIESKI
Náuk wyzwolonych y Filozoficy Doktor, fizyki w Akáde-
miej Zámoyckiej Professor y Astronom.

Omni sæculo experientiâ compro-
batum, Cometas, aliasq; appa-
rentias de raró contingentes, prodi-
gia extitisse futurorum grãdium euen-
tuum &c.

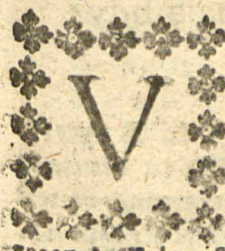
ANDREAS ARGOLVS, Medicus,
& Mathematicus Patauinus,
Cap: 75. in Pand: Sphææ.
Et FRANCISCVS IUNCTIVS, in
Traçt. de Cometis.

D O

CZYTELNIKA

V

Wziąć przed tym Wiebieście Obroty, dośzedłem tego, iż się miały pokazać **METEORA**: Którym imięm i Komety się nazywaia (o czym na końcu Rozdz: 1. w prześtorocnym namiganie Kalendarzu.) iakoż tak się stało, bo na ścynku Roku 1680. nieda Kometą poczęła świecić w Październi, która tak wiele zacnych y wiarygodnych widziła osób. Druga w Grudniu, tegoż Roku 1680. O których mig nie iedną requirował, eoby te Nowe znaczyły w dowiska: Więc abym nie tylko tych, ale y wśaytkich ykontentował Czytanie, wymyśliłem o nich nie co *in publicam usteret lucem*: gdzie porąchowa wysy się z nauka moja, y z niektórymi Zaczem i zniossy Astronomami, o ich Rożności, świeceniu, Biegu, Naturze, Skutkach y innych przymiotach, rzetelną Polskiemu Czytelnikowi daigrelacyją, co wśaytko 4. spisze się Rozdziałow, z których

PIERWSZY pokaze: Iedażli to Komety, czyli dwie maie byda rozumianet

WTORY będzie opoczatku świecenia tych Komet: Pod ktoremi znakami Bieg swoy odprawiły. Mimo ktore Płanety, albo Gwiazdy mijaly. Iak długo świeciły. W ktora stronę ogon podawaly, y jaka ich była Figura.

TRZECI O przyrodzeniu, albo naturze tych Komet.

CZWARTY, O skutkach. Czegoby się po nich spodziewać męzebil Będzie też w tym Rozdziale wzmianka y o innych Konstellacyach Niebieskich, ktore *suo influunt*, skutki tych Komet promowować będą.

2

ROZ.

ROZDZIAŁ I.

Iednàli to Kometà, czyli dwie màią bdyż rozumiane?

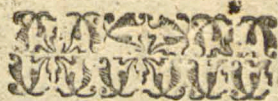
Sanktekorzy/ tego rozumienia/ iż to iednà była Kometà/ a nie dwie. Lecz uważając/ że owey pierwszey ta druga w nawzajem niebyła podobnà; trzeba inačey trzymać/ to jest iż nie iednà/ ale dwie różne od siebie miała bydź rozumiane. Że zaś sobie w nawzajem niebyły podobne/ tak to pokazuje.

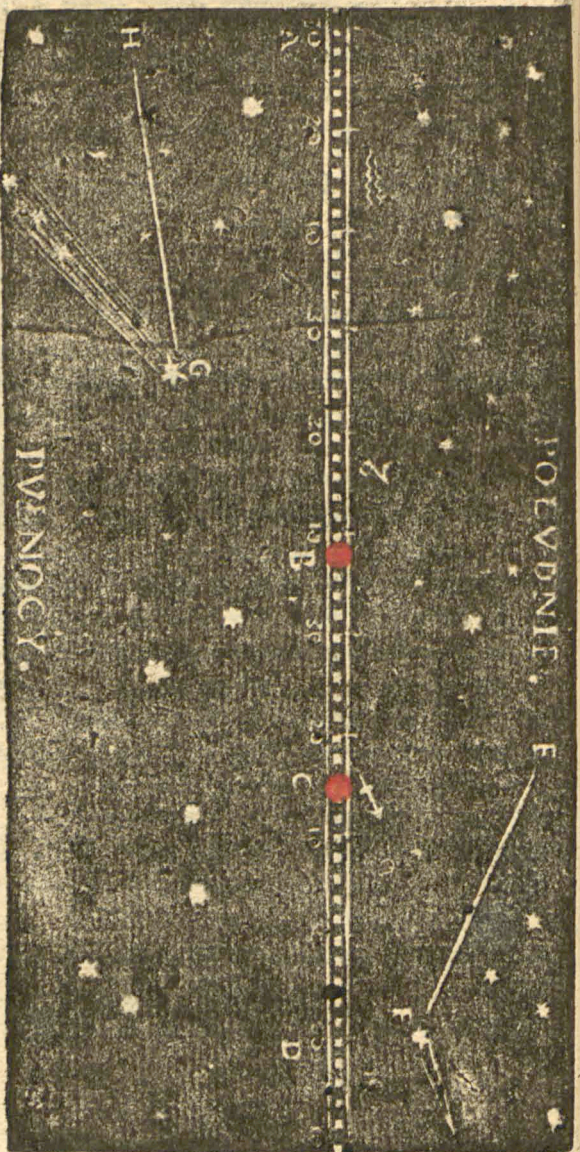
1. Bo ta poślednieysza od owey pierwszey/ daleko więkfsza była/ gdyż ledwie nie čwarta część Nieba/ promieniami swymi z razm zastąpiła; támta zaś zrazu 26. circiter stopni tylko miała.
2. Gdyby támta/ też bydź miała; toby iey powinno było co. raz przybywać gdy sie tu promieniami słonečnym przymyłała/ aż tandem tak wielkaby była wrosć powinna/ żeby wstawy sie z pod promieni po Zachódzie słonca/ čwarta prawie część Nieba ogonem swym zasięgnęła. Lecz opat sie dzieła; bo coraz to iey wbywało; gdzie zrazu więkfsza bywasy/ po tym na 10. tylko stopni ogonu miała/ gdy sie w ranne poćzła kryć zersze. Żad sie pokazuje/ iż támta od tey infsa.

3. Niezga-

3. Niezgadzają się z sobą w Figurze: bo z nich pierwszą być miby spada/ zaczęwszy od głowy co daley węższą. Tą zaś drugą/ przeciwnym sposobem/ od głowy co daley szerzą: tako niżej pod Rozdziałem 2. ich obażysz Abrysy.
4. Niezgadzają się ich Materia w Komplexey/ albo naturze/ o czym dożytaś się niżej w Rozdziale 3.
5. Nade wszystko niezgadzają się in Motu rozgledem Ellipti-
 ci: bo pierwszą i ode dnia 26. Listop: odmykała się ab Ecli-
 pica ku Południowi/ aż do zniknienia swego. Tą zaś dru-
 ga od początku/ aż do skonczenia swego ku Północy: gdzie
 dnia 28. Grud: wieczorem/ d stała ab Ecliptica na 15. nies-
 m. I stopni/ także ku Północy &c. O czym mam Nobilissimi
 Dñi Ioannis Hevelij, Observatoris rerum Coelestium pe-
 ritissimi, w Liście tego do mnie pisanym/ testimonium, z
 moimi obserwacyami się zgadzające. Nie powinna tedy/
 tej ledney Komety (gdyby jedna była bydy miała/ taka
 in Motu ab Ecliptica in occultatione & rursus apparitione,
 naglą y wielka znaydować się różnica: co każdy rozumny
 przyznać musi. Dla tych co się znać mogą na tym/ ostá-
 enia te rączy/ ex tendentia ad Oppositas Mundi plagas
 wnetca/ przez niżej położona objaśnianie Figura/ która
 się tak ma rozumieć.

A. B. C. D.

A B C D. jest Wyliczka, C. jest miejsce dnia 6, Grudni o godz: 9, przed w słońcu: w Ropnie 15.
 m. 10. 6. słońca. E, jest Komety wie 10 Ropni 15, miejsca odległość od Kłiputki na 8. Ro-
 pni ku Północniowi, a te dnia 5, Grudni o godz: także 5, przed w słońcu: K. P. jest droga kre-
 za sięt Komety na południe pobierają, edyż się, *zatem samym sposobem* bież przypada. D.
 jest w Ropni 8, feru dnia 15, Grudni o godz: 7, po słońcu: O. jest Komety takżo dnia
 18, o godz: 15, po zechod, w 15. Ropni 15, przed w słońcu: Komety, widzi się od Kłiputki
 na 15. Ropni ku Północy. G. H. jest droga Komety, każdorazumy przyna im od siebie różność.
 Słońca tych drogi, w które słońce widzi Komety, każdorazumy przyna im od siebie różność.
 Czegoż mam y inne Różny las tak klade, będnie mi tych Gólc

R O Z D Z I A Ł II.

O Początku świecenia tych Komet. Pod któremi znakami Bieg swoy odprawiły, Mimo kore Planety albo gwiazdy mijały. Jak długo świeciły.

W którą stronę Ogon podawały,
y iaka ich była Figura.

Pierwsza z nich nastąpiła około S. Łukasza Ewáng: przestę-
go Roku 1680. którego czasu z wieżora wschodziła/wt
trzy nie miał godzi: po zachodzie słońca/ a to w znaku ♄
pod teorym się wstąpiła/circa Viam Lacteam. Po tym co
daley/ to nierychley w noc wschodziła: aż naostatek nades-
dniam blisko przed wschodem słońca/ także na wschodzie
się wstąpiwała.

To tym tedy Nieba wrodziwszy się miejscu/ odprawiła
bieg swoy wyżej iem innych Planetyw/ postępniesz Bl-
żniar do Kaka/ a zrad do Lwa/ y tak porzodziem przez
znaki po sobie następniesz/ aż do znaku Strzelca: gdzie
mijałac pomienione znaki/ minęła oraz trzech gornych Pla-
netyw/ Jowisza Saturna y Marsa. Z tych zaś gwiazd/
co na firmamencie zostają/ przeszła mimo świecne Dryoná
gwiazdy. Jem Lwa/ wianowicie mimo Regulam &c.
gdzie minawszy Spicam Virginis, y doszedłszy 20. kret sto-
pnia Uedziadła/ miedziła się wleceć obaczyć: Głędia dla
ranney zeryz/ w której iasność/ dnia 6. Grud. wstąpi. Czo-
ściła dla Pełney Kieżyca/ swym światłem/ tako inne gwia-
zdy/ tak y te. Komete wyrokowi naszymu gaszący y try-
lacy. A lubo ode dnia 6. Grud: dla pomienionych racyi
miedziła

nie dala sie widziec/ iednak na Niebie o ten czas leſzſze
 nie zginata. Tak klada iz trwala lepiey niz tydzien/
 polt ley ſłoneczne nie zmiſzłyty promienie/ tu ktorym ſie
 pobierala. Rachnigo tedy czas od pierwſzego ſie ley po-
 kazania/ aż do wejſcia pod ſłoneczne promienie/ wżni
 lepiey niz Oſm Tydzien/ iako na Niebie trwala. Ogón
 ſwoy podawala zrazu niby na Poludnie/ potym go coraz
 powoli nawracala ku zimowemu zachodowi/ ſtery z po-
 czatku byt na 26. circiter ſtopai długi: potym co daley
 to go wbywalo/ iednak nie barzo byt wydatny y ſwietny.
 Figura ley takowa byla/ taka ten połącznie Abrys.

D ruga: daleko na wyzſzym ſtrąpnieyſzą nizli pierwſzą
 dla ſwoy niezwyſzayney wi. ſłości/ y wydatności/ iakiey
 dawnych dawien ſwiat nie miała. Ta ſie naprzod wi-
 dziec dnia 20. Grud Roku 1680. iako ley wiele godnych
 wiary poſtrzegto oſob/ od którego czasu iz pochmurne by-
 waly nocy: tedy ja v nas w Zamóſciu trudno widziec by-
 lo: aż gdy dnia 28. Grud wyſiſniſto ſie nam Niebo/ dopie-
 ro w tedy barzo dobrze ſie z wieſzera/ na zachodzie wſzata i
 od którego czasu po ſalem ley bieg wważać/ każdey iſtney
 nocy. Była tedy dſiſtaw wſtopniu 25. Koziorożca/ na
 15. ſtopni ad Septemtrionem, od drogi ſłoneczney odle-
 gła. Z koziorożca przemieſta ſie do Wodnika/ y tak ſła po-
 rzadkiem aż ad Taurum, co raz ſie wyſzey każdego wie-
 ſera/

✚ Góra/ku pułniebn wynośać y pomykaiac: góźle ode dnia
 28. Grud. do dnia 26. Seyźnia w tym Roku 1681. minęła
 trzy znaki/ y gradusow 4 to iest: estatek Koźioroźca/cá-
 tego Wodnika/ Ryby y Barana/ albowiem dnia 26.
 Seyź. była in gradu 29. Arietis. Od tad zaś pochmurne
 vnas w Samoćciu były nocx. Dnia 31. Seyź. liem dnia 1.
 y 2. Lutego/ wyśniło się Niebo: widać było gwiaz-
 zdy/ ale oney nie/ dla iey małości y świecącego Kieźycá.
 Potym znova panowały chmury. Dnia 6. Lutego ia-
 śno się wieźora wćyniło/ a Kiezye na ten čas iestże był
 pod ziemiá: wiec w tedy/ widać iey iestże było ná 9.
 stopni wzdłuż/ y to tyłko same premitenie/ bez gwiazdy.
 Była pod stopn. 7. niemal ~~od~~ Musiela tedy zginać ca-
 le okolo dnia 10. Lutego/ penes Caput Medusa. bo iey wá-
 bieg przypadał/ y tu estatekowi/ znaćnie iey vbywalo.
 ✚ Začym ta druga Kometá (rachniacia ode dnia 20. Grud:
 w Roku 1680. aż do Dnia 10 Lutego w tym Roku 1681)
 trwała na Niebie dni circiter 52. Gwiazdy co świetniey-
 ſze/ z ktorými się niemal łączyła/ albo bliſko nich głowe
 swoie prowadziła/ te ſz: gwiazda in manu Antinoi, ná-
 tury 7 y ♂. Gwiazdy Delfinowe/ ná tury 5 ♂. Pegazo-
 we in ore, & dex. Ala, ná tury 7. ♂. y ♀. Gwiazdy oká-
 zale/ iedna in Capite, druga in humero, trzecia in cingulo
 Andromeda, ná tury ♂. y ♀. Ogon iey zakrywał te A-
 ſteryźmy/ to iest część Aquila, liem: D. lfinowe/ Lab-
 ćiowe/ Pegazowe/ y Andromedy gwiazdy.
 ✚ Podawała Ogon ná Moskiewſkie kraie okolo Wolgi
 Kzeźi zostatace. liem: ná Ordy Moskiewſkie/ y Państwo
 Wielkiego Chána. Był ten iey ogon dnia 28. Grud: w
 Roku 1680. ná 75. feće stopni: a ci co ia przed tym ob-
 serwowali/ był mowia ná 90. iako mi cznaymnie Nob liff:

D. Ioannes

D. Ioannes Hevelius, iż to dnia 24. Grud: eżt długo
 widział/ wznależ Kometa. Daleko nierównie świec
 snteyśa była ob owey pierwszey/ korey y Kiszyc świat
 stem swoinm niewiele oczom naszym odbierał/ lubo inne
 zaccimiał gwiazdy. Słowa iey dość jasna: równała się
 korey ex Fixis gwiazdyje w iasności y świetle. Figura
 iey taka/ taka ten wyraża Konterfekt: przez korey Ogon/
 ni przez ciemki Kabet/przegladały na firmamencie zosta
 1000 gwiazdy.

R O Z D Z I A Ł III.

O przyrodzeniu, albo naturze tych Komet.

I Akieby natury teora była Komety/ zwoytlisiny poznawac
 z iey postaci albo koloru. Naprzyttad gdyby miała czerwo.
 nawy kolor: toby była Marsowey natury/ gdyby świetny
 ni srebroz; miałaby natura Jowisza do X że z tych pierwsz
 była śniada/ ciemnawa y posępna/ iako sam wyrost świada
 żył; toć w niey natura była Saturnowa/ gdyż temu plis
 niecie/ takowa należy postać y barwa. Drugą zaś/ iż bi las
 wy kolor miała/ ni by z żółtawem z mieszanym; zaśym w niey
 była natura Merkurego/ co y po samym iey znać było ro
 ściogalania; bo Komety Merkurego bywają tałego ogo
 niast-

niekiedy niż innych Planetów/ jako poważni świadczą Teo-
chorowie/ ab experientia edocui, Iunātinus in Lib. de Come-
tis. Organus de Stellarum effectibus pagi: 326. y tak wiec
le innych. I tak zaś komety swey dostają natury/ bo nad
ich materya/ ten albo ow panuje Planetā y influsncyę
swoją one dysponuje: teorego/ iako w własnościach y sku-
tkach/ są w postaci albo kolorze/ owā kometā nasładować
zwytka.

C Tu zdaloby się ieścić/ quaedam Astronomica, o tych po-
łożyc Kometach/ mianowicie o ich praktyczności biega/ po wie-
lu stopni na każdy dzień od godziny do godziny pośpowa-
ły być item. Czy niżej Hazyca/ czy nad niem świecily: item
Co za wielkość ich na przeciw Ziemi: re. Ale oglądając
się na drąkarstwie. cępsa/ gdyż tego kroskami nie można
określićby słowy; y nimać na ten czas takiego/ coby do-
demonstracyey należące mogł obrysować figury; wiec pury
Astronomiczney tech Komet descriptey: niechay bōdżie
koniec. Przystępuje ad Astrologica.

R O Z D Z I A Ł IV.

O skutkach. Czegoby się po tych trzeba spo-
dziewać Kometach.

Zadney do ead niebyło Komety/ teoraby wszelk ztego
czemu nie dotknęła światu. To jednak trzeba wiedzieć/
iż nie jednak w każdym kraj swe zwykły wymierac sku-
tki ale w tym barciey/ niżli owym. Bo na teore Pań-
stwa stanie/ to jest promienie swe posyła/ albo w owego Pań-
stwa znaku Bieg odprawnie/ lubo nad nim prosto się krąży; te-
mu primarib

Im primario walney ciałste przynosi effect. A gdy by w
przeciwnym znaku/ albo in trigono signi którego Państwa świe-
ci; tam niź nie tak bardzo strodzi: Szego długoletnia kompro-
bnie experyencya. Druga/ że Komety złych Planet/ co jest Sa-
turna/ albo Marsa natura matoce/ daleko gorzej zwykły przy-
nosić skutki. Wskretie iednak/ w pospolitości mowiac/ nie do-
brego nie znażo. A dla tego w pospolito wespół przypowiesci:
Nunquam Mundo spectatos impune Cometas. Zażym y miny-
se/ aby na daremne od Boga y Natury (ktore oboje nihil faci-
unt frustra) były sporządzony; niechay nikt tego niechodzie ro-
zumienia. Wpraszdzic nie radbym nikogo zasnuć; trudno ied-
nak niepsac/ co sama natura przez te publiczne znaki w nie dy-
knie piero. Nastopnia ciałste y niewiele lata. Wslyby nie
iednak/ ba y počnie różne plagi Bzstie/ bo te znaki opowiedalo
calego prawie Swiata zamieszanie/ przez Wojny/ sędzyc y ino-
mulcy/ tudzież murechzay w silu Aratych/ y merowo żarazo.
Tak bowiem Saturnowe y Merkurynowe znażo Komety
po ktorych/ zwlażżo tak długo/ tako niuiejsz/ kwiēcacych/ y tak
wielkich/ wielkie y długo się ciągnace Wojny z iadczitawo na
Ludzi y bydło grassno powietrzem. Zażym nie iednego na on
świecie zowclata. Sa tego y inne na Tynie przyczyny. Nas
przed dwóch gornych Planet/ Saturna y Jowisza w ognistym
erygenie/ centralne się niemat zerwćie/ Roku 1682/ dnia 30.
Października: we 20. stop: Lwas ktore wypisy dla tego wielo-
kim zowia złączeniem; bo po nim wielkie y długie panuace
nastopnia skutki Takowe złączenie/ edmiana Półkwi/ albo
wpadeł przynosić zwykło/ experientia teste. Item; Boda wiele
kie zamiętania/ osobliwie w Roku 1682 nad to naśo poloz-
wica Swiata/ w ludzkim znaku (ktore dwie konstellacye/ o-
proż Szego inzego/ znouu po sobie/ iestli nie iednak/ to dwie
Komety obięcia) Item. Przeniesienie Marsa cum Augusto
suo z Turckich y innych B. Surrmanstich Narodow/ w znaż
Chryśćie

Chrześciadzi i to jest cz Leone, in Virginem. To powie-
dzone znaki / z terrasnieyszymi Komietami / dziwne y walcne w
takym prawie świecie obicnie stuka / takich pono nigdy nie
było. Bez mała po takowych significatach, nie do tego przy-
dzie co prorocy Panscy (ktorych słowa bez pochyby wykonać się
muszą) obiecali: iż bada kiedyś nader szczęśliwe / spokojne /
i prawie złote / na świecie czas / gdzie inż wiecey Narody prze-
taw Narodam wołowac niebada / ale Druż wojsenne / na Sierpy /
Mocyki &c. po obracata. A nie tylko ludzie / z ludzmi / ale y
zwierzeta niedrapieżne z drapieżnymi / y sobie nieprzyjaznymi
&c. w miłej prziazni y zgodzie / wespół konwersowac bada z
czego też że niebyło (patrz o tym Izaiasz w Rozdz. 2. y 11 y
Michaeasz w Rozdz. 4. oprocz wielu miexy innych / do tegoż
słuzacych). Takich zaś czasow mieć niepodobna / bez poprze-
dzania srogich y okrutnych po świecie Wotow / y bez znieścienia
niektorych Pansstw / aby się różnych Wiar y Religiy umiety
było / dla lepszey między Narodami zgody y złotego pokoju /
ktory pomysłami Prorocy S. obicnia / gdyż zwożaynie o szczę-
śliwe czas y szczęśny Pokoy / Wojnami się Krolestw zdo-
stierac zwykły. Do tej Materrey / kwadrans się y Oraculum
Sybillz Tiburtinz, ktorey są te słowa: Pokaze się Gwiazda
w Europie nad Iberya ku Pólnocney stronie / ktorey promienie
ekragowi ziemię nie spodziane zataienią: a to powie-
danie się przed blisko następnymi szczęśliwymi czas / z gdzie
po tym wiecey Narody o wojnach myśleć niebada / ale niż z
czas / mowi / przyda / w przedy propter Interregna, wielkie ba-
da Woyny / zamieszania / y Krolestw pewnych zguba. Po tych
sok srogich rozterkach / badzie świat miał generalny Pokoy
Ale niedługo: z gdeż z nowa pokaze się na Niebie znaki / gdzie
Sphery Niebieskie się pomieszaja / y od zwożaynego biegu swe-
go odstapia: albowiam powie-
da Gwiazdy na firmamencie 30.

Różne / biegom swolno Plánetow wykázá bádá: gury s wo-
dami sis porownato &c. á tu iuz eštánta przýdžie śwíatcu r-
ina. Tak eá Sybilla / jedná z cwyb / teorym Ducha Prorok-
ckiego Róšetok Božy przýpíslu / obiecaá: teorey Oraculum,
teragniešá z promíeniami Swíazda / cdm suis circumstantiis /
eo test: eá drugá ništyebanie wištká zda sis mianowac Kometes
bo taku pułnocney stronie Okegowa zianistiem zaiabmáta / y
przez cała Europá sis rošciagnáta: po gorowiu super Iberos
eo test nad Hispaniá / y gđžie teraz mištkáta. Czararowie: gđž
eá kraie w jednym ležá erakcie / teorym ab antiquo, eo sluzýš
nazwištko. Tož Oraculum, zgáđza sis z Prorokami / w zglá-
dam šžášłiwoyč iebžže Ğasow / y Pokoju między Narodami
kezego przez okrutne wojny nabywac przýdžie. Item: Sto-
sule sis y z Ewangelia S. teora przed blisťko następnáocym
dním oštárečnym obtecie znátna Niebie / Sloncu / y Zia-
lyczá z eym dokladam: iž Mocy / albo Sphery Niebieskie po-
rušione zostano. Gđž sis zád o wpađžu Monárchyj meow; ni-
eufš aby w Pogánškie miały deštawac sis rzeč; boby tak nie-
był iedná Pašterz y iedná Owczarnia. Równšem demýšłom sis /
iž pro parté Chryšćian eá Phariomena, y Konštellatione od štawac
by miały. Czóšćia je w Dissurmanškich śwíećlyznátkách / y nad
ich vel maximé, krožty głowami. Czóšćia / je w pentantonym
Saturná y Jowisá zloženiu / Jowis wedy Chryšćianšti iest
porážnięšy nad Saturná / wielá Pańštw Turckich y Dissur-
manškich znáčyciela. Czóšćia je eá drugá Kometá / bádac ná-
eury Merkurego / teory takžie Chryšćianštróm wkáda / sebec
im dobawac rady / sposobow y šil ná Dissurmany. Czóšćia
je Mára / teory iest Turkow y ich Prowincyi Rzádca / Augem
suam, w Chryšćianškim od ead przez eá wiele lae / bádžie
miewal znátw. Teby wielká zed Conjectura, je Turcká
Monárchia / z innymi Dissurmanštšimi uštalaby. byđž nechýle-
na / y ich

na/ y ich superstycye przyiść pod Censurę. Alako na on
čas/ gdy Mars w ich znaku miewał Augem, stali się Ma-
gnami/ odważniami/ y gora nad Chrześciany biorscami
tak gdy też w Chrześcianskim znaku, także Mars bądzie
miewał po te Gasy Augem. miałby im dawać nad Wis-
sarmany gora/ dodając miłwa y ochocy, onym zas znaćne
sprawić erwoży/ y do dzieł Marsowych labarackie serce.

K Mowiac zas distincte o tych obu Kometach/ także o Piere-
wosy dais zdante: Teora is/ Wgon na te podawala Krás-
te/ co chodnia Turczynowi (osobliwie na ziomis Egiptos/
Arabow/ Seryis/ Macedonis/ Judea/ Mesopotamis &c.)
tedy sam walne/ tak na ludzi/ tak bydło/ wielblady/ ko-
nie/ muły/ &c. sprawi powierze. Znaży też tam takich
zamieszanie/ rebellie/ y wojenne rosterki. Pašom/ y innym
tych Państwo Przetozonym/ nagle y ni spodziane smiers-
ci. Podobnym skutkow ma podlegac Wenecie Państwo
y Włoska ziemia. Item: Niemieckie kraie/ y inne/ sub istem
Climatibus. na zachod zwlaŝta zimow/ ciagnac się Bro-
leŝwa. Cześcio że y na repomissiona stazywala Ko-
meta: Gścis ze w ich znakach bieg swoy miała. Wiss-
ebawiac się y w rosiennych kłoni/ morowey plagi/ nie-
wrodzain/ & In: er: gna propter moris Principum, vel Ma-
gnatum: a eo eym peronier/ gdy ta Kometa promianio
swe na Marsa/ Saturna y Jowisza podawala: a druga
poniey nie rownie wiŝła nad cała Europę/ in Domo
Mortis náprzod się pokazala. Tak náczais powazni Au-
choroci/ osobliwie Iunianus in Tract: de Cometis. Jest
tego y przykład: że po takiej Komecie (takó es Piereŝa
bela) Teora w Roku 1331. także w Jestem pod tuteżno-
mi kwielisa znaki/ y na te Państwa swe obracata/ romis-
nie saż we Włoszech y przyległych Kraiach/ wielkie gwał-
łowalo

szwale Powieczy. Pánom co zdenleyfych wiele wymdy.
to. Prodżale omelity &c. Toj y w Niemgach sie stalo:
a nad to/ nastąpiła z Turkami Wojna. Soliman Cesarz
Turecki/ Wogry y Austrya puścobył: po tym Wiedon o-
blegt/ ale przegrat z Karolem Cesarzem s. Reory ni-
szwajcy 24 Cysiacy Woytk:/ ostatek rozprużył/ y zeszych
Panstw wignat. Żydow też/ dla pierwośey Romey/
sznaga gęra (iakiey zdawa na niemiel) persekucya : bo
es. Narod Sicurawo iest podległy. Podobianstwo
se tym sposobem/ badzie sie ich wiele do Chrześcianstwy
nakłaniać wiary. Do tego iesli przydzie, niech wie każdy/
iz było Koniec wata: goz Pawel 3 z Biskiego narchnia-
nia/ obiecwie ich Dnia/ z Bosciolem Bozym/ y przyecie
od nich Ewangeliy S. przed było nastopuiczym dniam
ostatecz tym: na koro też pamietek Nbat z Ewangeliy
przy dorozhan w Niszy S. przenosza.

Co sie/ syże drugiey / tak dziwnie wielkiej Romey/ nas-
tura Merkurego maiocey; dla tey maio nastae ałnta & sa-
krota Capita. Koro zechce nowe o wierze krować Schisma-
ta; wstawy dawne z nosić; z zwolastkach contra suos Princi-
pes wysłie/ pod pretektem boni publici, albo iakim innym/
swo prywasz promowowaci/ y Judoasowsta z bliźniem nas-
rabiać pżerocia. Ina ży też Onchorantim/ y innym
w Nawłach bieglom ludzom/ nieprwidnie gasy. Oprocz
tego iniego/ nie iednego z takowch re Romeca si chorac
ni pożestate/ y ten wżym honor/ iz go do grebu zaprowa-
dzi. Kto kastać niemial/ nowży. Siaranca zhojom
skodliwa/ w wielu kratach rozpucia. Saenym Matronom
iak mlodym/ tak szrednim z tym światem poragnac sie ka-
ze/ albowiem mimo wiele groiazd nactra Wenery maio-
cych przemijala. Bywalo po takiey natury Romecach w
wielu

ny. Wzrosty i kłopoty z powodzią Anthorow/ całk niemal
flowy wowolorych: Cometa, quò est clarior & vastior, eò
majorem, ac illustriorem designat rem, super quam signifi-
cationem habet &c. Cał Komety że była y w znakach
Polskich/ tedy Korona Polska/ od wzwoyż pomianionych
Effektorow/ nie badzie wolna: do żego y pierwszey Komes
sy Influsneye/ dopomoga. Tego iednak ieftam zdania:
że hać mala, trocha mitius & levius, tylac sia tey hada/ niz
innych Krolestw. Czasćta że pierwsza Kometa/ tylko in
opposito znakow tuteżnych swietila/ co nie cał zwoytko
stodzie. Czasćta że ta druga Kometa/ przybedzy ad ulti-
mam Decadem Arietis, & primam Tauri. (pod ktoremi sto-
pniemi Polska leży) daleko mnieysza była/ niz w innych
Panskow znakach/ za czym nieco mnieysze skutki sprowadzy
powinna. Na przygod: te obte Kometie/ sta de tu obecny
is wrodzate, Obstaje przez se lata śmierć badzie intewal
śniwa. W te y Magnates, o przeokuzante zycia P. Bo
ga prosz: o o tych znakow/ znaczne mala w tey mierze
pozeze. Ż gęsz ż sia tu y do nowe niezody/ diffidencye
śwojstosc/ y co/ co zatem pozbodzie zwoytko. Na bydo
rogiac/ trzydy/ Konie/ Wleprze/ Ryby y Wszelky/ na
ścapia niezdrowe ż. W ktore z nich oderdyt/ w tey sia
niemowl. Psi y Wiley do śalsist o śk'ona: hada/ ż go
tu śapożreki. Je żac ta druga Kometa/ świećta pod
wilgoeniem znaki ktore z Polski o ni śa w śan ści ctwie śco-
dziewac sia badzie tezeba/ czestych na Kzszakach y Wiele
powodzy/ zbozem prze ś bie na manach peftanym/ śro-
czacy. W ktaby ci ś laska Boza była/ gdyby sia te kras-
ke w połow osiedzi te/ do żeno nie widie podobienstwa.
Saraz bowiem w tey Roku 1681. Cnem Polakom/ do O-
szysa pobierac sia przydyje/ day Doze ś śalowie. Jakob
madziela

Wskazanie Bogu/ nie feby po naszym pasc koscia midla/
Niam tego oprech Astrologicznych przyzym/ to osobliwe
Kacyo/ co iest Fortuna Malakuleyfigo Pana Nafego /
w tal wielu erudnych y nie bezpiecnych okazyach/ practice
dobwiadczono/ ktora po Bogu/ alia J. A. Msci pruden
tia gignit, a zatym icy odmianie/ Nabyte frenum, boe we-
blig Pócy: Major prudentia Fato, pogrozowiu y nad for-
tuna Sociam Fati. Ta mowis fortuna prudentia juncta, dos-
brze we zlych razach tey Koronie uszy, bo icy latwie od
wpadku dzwignac moze do tego eym z osoby moiey applan-
dwia Kychmum. Nliech twe Monarcho rady skutek biora/
Winfuiac tego troska ta perora/
Nliech ci Bog sfszoci y dacie wolez blugi/
Ja twe zaslugi.

A to so co znacznieysze skutki/ ktorami pomianione znati Nliec
biestie przez lat 6. circiter swiatu grozo/ bo y inne sie Kone
stellacye przykladaja/ chcac tal dlugo tych Komet do-
szymyvac efektow; lec przecie nieiednako wfsyelich; gdyz
zaraza na bydlo/ do puzoru lat tylko porwa. Na ludzic
ma wstac w czwartym Roku/ rachuiac po czarek od tegoro-
znicy wlosny/ gdzie po wielu miejscach/ swe zechce zaktas
dac po czarki. Drodzacie ode dwu lat sie polepsza: ale Se-
dycyc y Woyny/ ledwie in Anno 1686. vcihna. Atoli
mocny P. Bog: moze zle przemienic w dobre/ gdy obaczy
popraws ludzkieg zycia. Wzgle dem tego po kazal te znas
ti na przestroga/ abyśmy go wczesnie blagali: przez ktory
sposob hac flagella, ktorami nam grozi/ vitare mozemy
Boe nie naco rzechono: Vir Sapiens dominabitur Abris. To
iest: gdy sam zechce/ moze pogrozki Niebieskie od siebie
odwrocic/ modlac sie prawdziwemu Bogu/ y icg Mandata
zachowuiac. Ktoremu od stworzenia swego/ niechay ba-
dzie wiecna czesc y chwala.

APPENDIX

Rzekło się wyżej, iż pośledniysza Kometá, y w tych Krolestwach, albo Prowincyach swe pokaże skutki, co náleża do znaku. y . ktorcby to zaś były Krolestwa albo Prowincye, tu się ie mianuie.

- Do . należą W. X. Litewskie, Mázofze, Sáska Ziemia, Thuryngia, Styrza, Bulgarowie, Grecy, Macedonia, y Indowie Wschodni.
- Do . Moskiewskie kraie, Państwo Wielkiego Chána, Moskiewscy y Turcy Tatarowie, Wołosza, Szwecya połud: y Krolestwo Duńskie.
- Do . Państwo Hiszpańskie, mianowicie Portugallia, y niektóre Tureckie Prowincye, co granicza z Wołosza y Bulgarami.
- Do . Mała Polska, Śląsko, Niemiecka Ziemia, Burgundya dolna, Francuskie y Angielskie Krolestwo, Syrya y Palestyna.
- Do . należą, Wielka Polska, Ruskie kraie, Kämpantia. y Lotaryngia.

Clarissimo Domino Authori
Omen, ex omine.

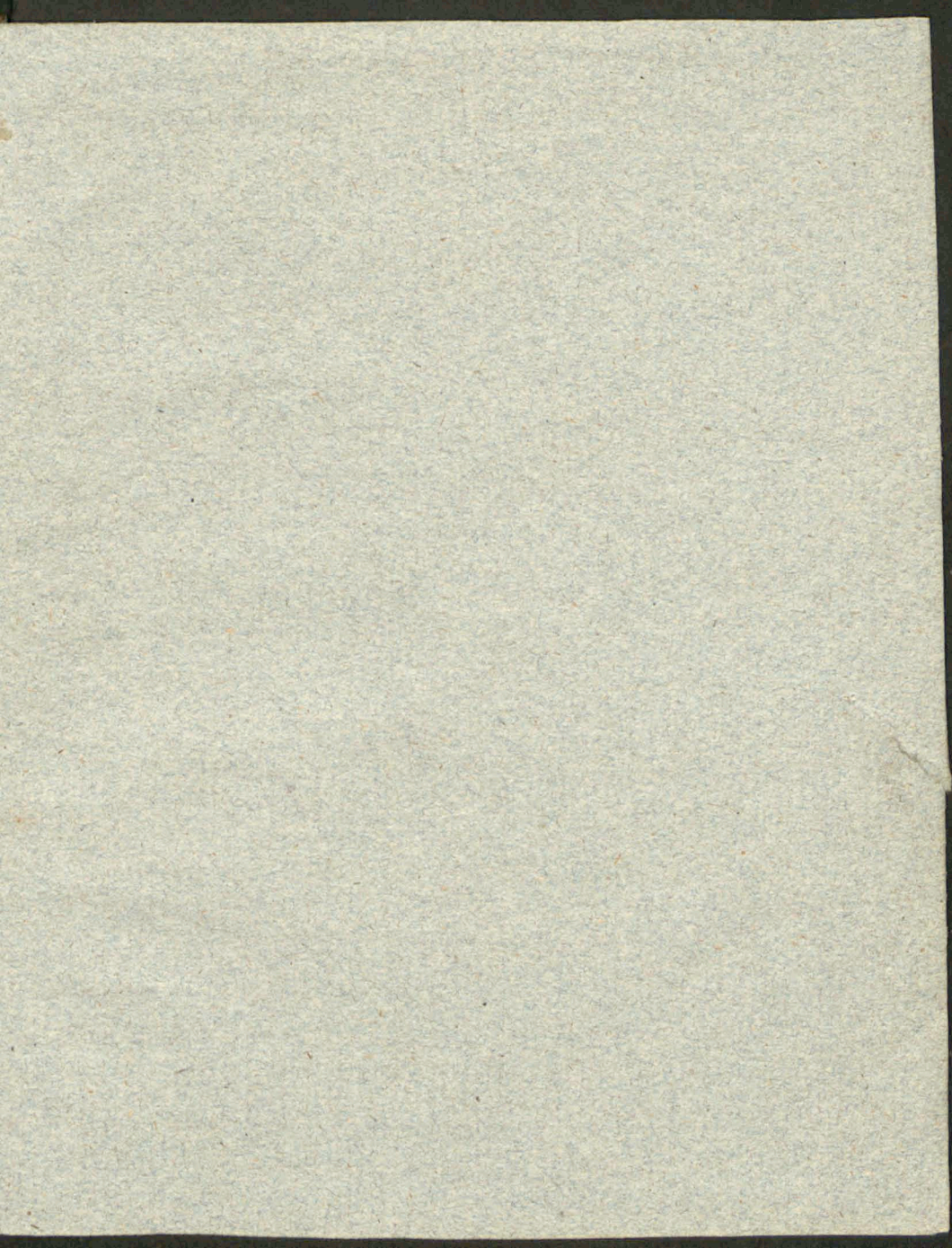
Dum radijs percussa calet calcibus, altas
Materie incendit terra levata faces.
Sic Tua, quæ terras impleuit, Fama, Polomas:
Cælos, NIE WIESKI, tangit, & astra facit.
Esto; alios rubeo contristet crine Cometes;
Candidus, at Famam, nutriet iste Tuam.

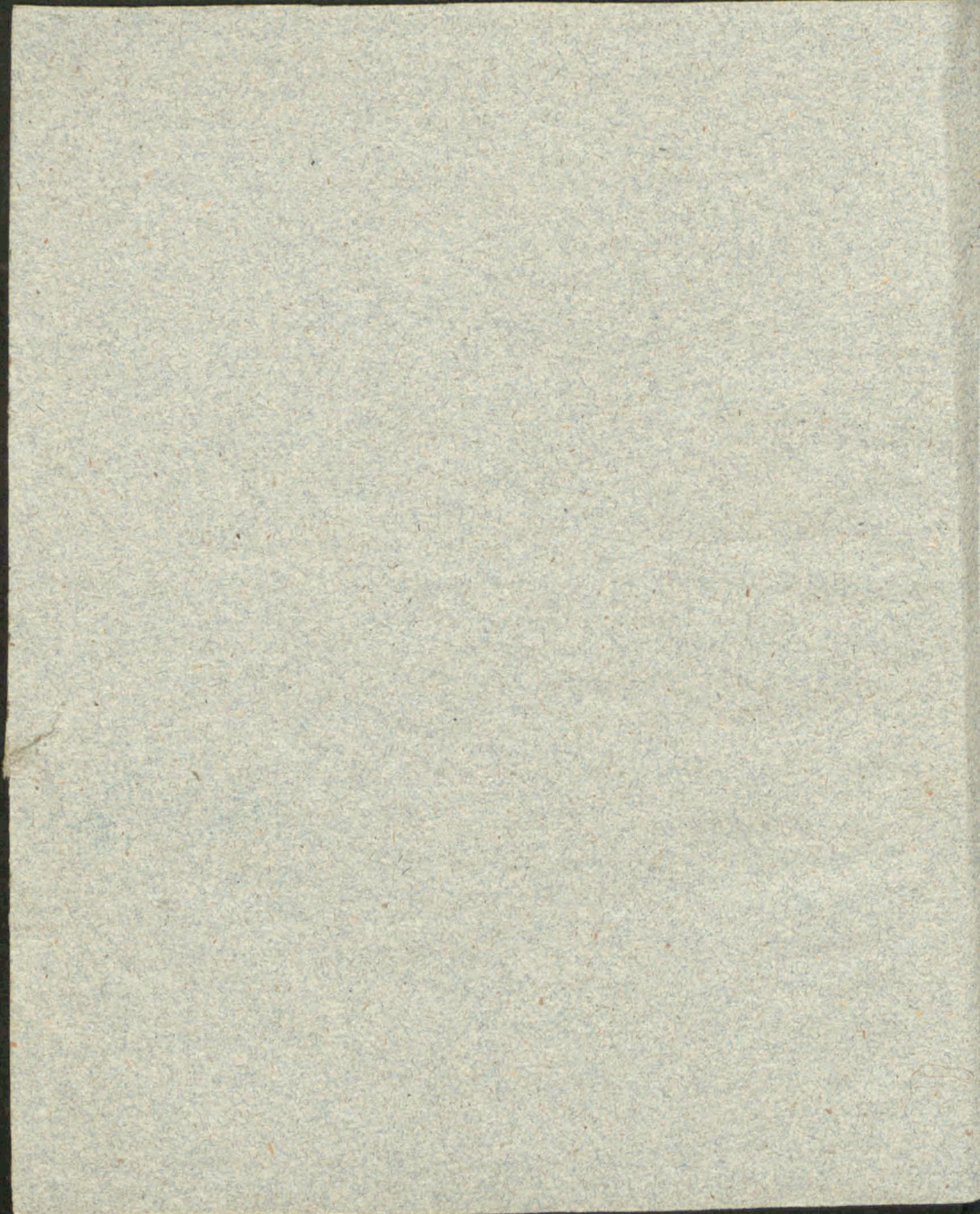
In tesseram grati erga Præceptorem olim
suum animi

Lusit M. FRANCISCVS CASIMIRVS GRABOWICZ
Philosophiæ Doctor & Professor.

7045
17

14.056

7045

17

